

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Logistično inženirstvo
Modul: Vojaška logistika

SISTEM VOJAŠKE LOGISTIKE MED VOJNO ZA SLOVENIJO 1991

Mentorica: mag. Zvezdan Marković

Kandidat: Matej Nemanič

Lektorica: dr. Aleksandra Gačić Belej, univ. dipl. prof. zgo. in slov.

Ljubljana, maj 2025

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju mag. Zvezdanu Markoviću.

Zahvaljujem se tudi lektorici dr. Aleksandri Gačić Belej, ki je moje diplomsko delo jezikovno in slovnično pregledala.

Prav tako se zahvaljujem svoji družini za spodbudo in podporo med izobraževanjem.

IZJAVA

Študent Matej Nemanič izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom mag. Zvezdana Markovića.

Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.

Dne: _____

Podpis: _____

POVZETEK

V diplomskem delu smo raziskali logistični sistem Teritorialne obrambe (TO) in Jugoslovanske ljudske armade (JLA) med vojno za Slovenijo leta 1991. Osredotočili smo se na vprašanje, kako sta se organizacijsko in operativno razlikovala pristopa obeh strani v zagotavljanju vojaške logistike. Ugotovili smo, da je imela JLA močno centraliziran sistem, ki mu v razmerah hitrega lokalnega spopada ni uspelo zagotoviti učinkovite oskrbe svojih enot. Na drugi strani je TO razvila decentraliziran in prilagodljiv logistični model, ki je temeljil na podpori civilnega prebivalstva in improvizaciji. Posebno pozornost smo namenili analizi oskrbe z orožjem, s strelivom, z gorivom, s hrano, z medicinsko pomočjo in s transportom. Preučili smo tudi vpliv mednarodne skupnosti, predvsem vlogo embarga na orožje, ki je močno zaznamoval obrambne možnosti Slovenije. S primerjalno analizo smo pokazali, da so hitrost, prilagodljivost in povezava z lokalnim prebivalstvom omogočili uspešno logistično podporo slovenskim obrambnim silam. Kljub tehnični in materialni premoči JLA je bila logistična organizacija TO odločilen dejavnik za uspeh v desetdnevni vojni. Naša naloga tako prispeva k boljšemu razumevanju pomena logistike v sodobnih vojaških konfliktih. S tem potrjujemo, da logistika pogosto odloča o izidu tudi na videz neenakih spopadov.

KLJUČNE BESEDE

- Vojna za Slovenijo 1991
- Teritorialna obramba
- Jugoslovanska ljudska armada
- Sistem vojaške logistike

SUMMARY

In this thesis, we examined the logistics systems of the Territorial Defence (TO) and the Yugoslav People's Army (JLA) during the Slovenian War of Independence in 1991. Our focus was on how the organizational and operational approaches of both sides differed in ensuring military logistics. We found that the JLA maintained a highly centralized system, which proved ineffective in the context of a rapid, localized conflict. On the other hand, the TO developed a decentralized and adaptable logistics model, relying heavily on civilian support and improvisation. Special attention was given to the supply of weapons, ammunition, fuel, food, medical assistance, and transportation. We also explored the role of the international community, particularly the impact of the arms embargo, which significantly influenced Slovenia's defense capabilities. Throughout comparative analysis, we demonstrated that speed, flexibility, and the involvement of local populations enabled effective logistical support for Slovenian forces. Despite the JLA's technical and material superiority, TO's logistics organization was a decisive factor in the success of the Ten-Day War. This thesis contributes to a deeper understanding of the crucial role logistics plays in modern military conflicts, confirming that logistics can often determine the outcome even in seemingly unequal conflicts.

KEYWORDS

- Slovenian War of Independence in 1991
- Territorial Defence
- Yugoslav People's Army
- Military logistics

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Predstavitev problema	1
1.2	Cilji diplomskega dela	1
1.3	Predpostavke in omejitve.....	1
1.4	Metode dela.....	2
2	ZGODOVINSKI OKVIR VOJNE ZA SLOVENIJO 1991	3
2.1	Politično-varnostne razmere pred vojno.....	3
2.2	Priprave Teritorialne obrambe in JLA na konflikt.....	5
2.3	Ključni dogodki desetdnevne vojne	7
3	SISTEM LOGISTIKE TERITORIALNE OBRAMBE	9
3.1	Organizacija logistike teritorialne obrambe pred in med vojno	9
3.2	Oskrba z orožjem, s strelivom in z drugim vojaškim materialom	10
3.2.1	Ohranjanje prikritega orožja po razorožitvi.....	10
3.2.2	Vzpostavitev tajnih skladišč	11
3.2.3	Zajetje skladišč JLA in zaplenba orožja v bojih	11
3.2.4	Prilagodljiva distribucija in oskrba enot	11
3.2.5	Rezultati oskrbovalnih prizadevanj.....	12
3.3	Medicinska oskrba in transport ranjencev.....	13
3.3.1	Organizacijski okvir sanitetne podpore	13
3.3.2	Transport ranjencev.....	13
3.3.3	Rezultati organizacije medicinske oskrbe	14
3.4	Vloga civilne obrambe.....	14
3.4.1	Neposredno sodelovanje civilnega prebivalstva.....	14
3.4.2	Organizirane podporne skupine	14
3.4.3	Vloga prostovoljcev	15
3.4.4	Moralna podpora in psihološki učinek	15
3.4.5	Tveganja in žrtve civilistov	15
4	LOGISTIČNI SISTEM JUGOSLOVANSKE LJUDSKE ARMADE	17
4.1	Struktura in organizacija logistike JLA	17
4.1.1	Zaledna oskrbljenost oboroženih sil JLA.....	18
4.1.2	Intendantska oskrba	18
4.1.3	Oskrba z materialnimi sredstvi.....	19
4.1.4	Oskrba s prehrano.....	19
4.1.5	Oskrba s pitno vodo.....	19
4.1.6	Opremljanje	19
4.1.7	Storitvene dejavnosti	19
4.1.8	Zdravstveno varstvo	20
4.2	Zaledne enote taktičnih enot vojske SFRJ.....	20
4.2.1	Zaledni vod.....	20
4.2.2	Zaledna četa.....	21
4.3	Enote JLA v Sloveniji	22

4.4	Omejitve in težava z oskrbo enot JLA med vojno.....	24
4.4.1	14. korpus.....	25
4.4.2	31. korpus.....	26
4.4.3	10. korpus.....	27
4.4.4	13. korpus.....	29
5	VLOGA MEDNARODNE SKUPNOSTI IN VPLIV EMBARGA NA OBOROŽEVANJE	31
5.1	Odzivi mednarodne skupnosti	31
5.2	Posredovanje evropske diplomacije.....	31
5.3	Vpliv embarga na slovensko obrambno strategijo	32
6	ZAKLJUČKI.....	33
7	LITERATURA IN VIRI.....	34

KAZALO SLIK

Slika 1: Slovesnost ob razglasitvi samostojne Slovenije.....	4
Slika 2: Organiziranost TO RS, junij 1991	6
Slika 3: Postroj TO s SAR 80 v Kočevski reki, 1990.....	12
Slika 4: Barikada mostu v Pesnici	16
Slika 5: Diagram sestave zalednega voda	21
Slika 6: Diagram sestave zaledne čete	22
Slika 7: Tanki 1. okleplne brigade na Brniku	26
Slika 8: Blokada vojašnice v Murski Soboti	27
Slika 9: Blokada kolone 4. oklepne brigade na Medvedjeku.....	29
Slika 10: Predaja vojakov JLA v Rožni dolini.....	30

KRATICE IN AKRONIMI

DEMOS	Demokratska opozicija Slovenije
DPS:	Družbeno-politične skupnosti
JLA:	Jugoslovanska ljudska armada
MSNZ:	Manevrska struktura narodne zaštite
NATO:	North Atlantic Treaty Organization (Severnoatlantska zveza)
OZN:	Organizacija združenih narodov
PŠTO:	Pokrajinski štab za teritorialno obrambo
RŠTO:	Republiški štab za teritorialno obrambo
SFRJ:	Socialistična federativna republika Jugoslavija
TO:	Teritorialna obramba

1 UVOD

1.1 Predstavitev problema

V diplomskem delu bomo raziskovali vojaško logistiko med vojno za Slovenijo leta 1991. Pri tem se bomo osredotočili na logistične sisteme Teritorialne obrambe (TO) in Jugoslovanske ljudske armade (JLA). Logistika v vojaških operacijah predstavlja ključno zmogljivost oskrbe enot s hrano, z gorivom, orožjem in s strelivom, z zdravstveno oskrbo in s transportom. Med vojno za Slovenijo so bile logistične razmere zelo specifične. TO je delovala v pogojih osamosvajanja in začetnega pomanjkanja materialnih virov, medtem ko je JLA, kljub večji logistični moči, naletela na številne omejitve. Namen raziskave je identificirati in obrazložiti, kako sta obe strani zagotavljali logistično podporo in kako je to vplivalo na potek vojne.

1.2 Cilji diplomskega dela

Cilj diplomskega dela je analizirati in opisati logistični sistem TO in JLA. Posebno pozornost bomo namenili identifikaciji ključnih logističnih izzivov in omejitev na obeh straneh. Razložili bomo vpliv logistične podpore na potek vojaških operacij. Primerjali bomo učinkovitost obeh sistemov in ocenili ključne razloge za uspeh ali neuspeh oskrbe.

Rezultat diplomskega dela bodo celovita analiza logističnega sistema TO in JLA v vojni za Slovenijo 1991, pregled ključnih logističnih izzivov in načinov njihovega reševanja, ugotovitve o vplivu logistike na izid posameznih bitk in celotnega konflikta ter prispevek k boljšemu razumevanju vojaške logistike v pogojih omejenih virov in kriznih razmer.

1.3 Predpostavke in omejitve

Osnovna predpostavka je, da je bila logistika eden izmed ključnih dejavnikov, ki so vplivali na uspeh vojaških operacij med vojno za Slovenijo. K operativni sposobnosti TO je pripomogla njena učinkovita oskrba, medtem ko so logistične težave JLA negativno vplivale na njeno delovanje. TO je logistične omejitve premagovala s prilagodljivostjo in z lokalno podporo. Obsežnih zalog orožja in opreme ni imela, vendar je logistične probleme deloma reševala s pomočjo civilnega prebivalstva in improviziranih oskrbovalnih poti. Na drugi strani se je JLA, kljub večji logistični moči, srečevala z resnimi težavami. Temu so botrovala zaprta vojaška skladišča, neodzivnost poveljniške strukture in uporaba logističnih metod, neprilagojenih hitrim premikom enot v spremenjenih okoliščinah. Pomembno vlogo pri logistiki so imeli

geografski in politični dejavniki. To se je kazalo v omejenosti oskrbovalnih poti JLA, medtem ko je TO izkoriščala domač teren in podporo prebivalstva.

V diplomskem delu smo se omejili predvsem na dostopnost virov. Nekateri viri, zlasti na strani JLA, morda niso v celoti dostopni ali so nepopolni. Znanstvenih študij je omejeno število. Literature o vojni za Slovenijo je kar nekaj, vendar je celovitih analiz logističnega sistema razmeroma malo. Prav tako smo se omejili časovno in prostorsko, saj se raziskava osredotoča zgolj na obdobje vojne za Slovenijo. Srečevali smo se tudi s težavnostjo primerjave dveh različnih sistemov. Za JLA je veljala klasična hierarhično strukturirana logistika, medtem ko je bila TO bolj decentralizirana, kar otežuje neposredno primerjavo. Kot zadnje lahko navedemo tudi dejavnik subjektivnosti, saj pri pričevanju veteranov TO in JLA obstaja možnost pristranskosti, spomini se lahko razlikujejo ali prilagodijo interpretacijskim dogodkom.

1.4 Metode dela

V diplomskem delu smo uporabili več raziskovalnih metod:

- analitično metodo za razčlenjevanje pojava v posamezne dele in podrobno preučevanje;
- primerjalno metodo za identifikacijo razlik in podobnosti;
- metodo deskripcije za opisovanje posameznih primerov, študijo in interpretacijo posameznih primerov;
- metodo kompilacije z uporabo zapiskov, navedb in citatov drugih avtorjev.

2 ZGODOVINSKI OKVIR VOJNE ZA SLOVENIJO 1991

2.1 Politično-varnostne razmere pred vojno

Leta 1980 je smrt Josipa Broza Tita zaznamovala začetek razpada Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ). Njegov vpliv je dolga leta uspešno preprečeval izbruh mednacionalnih napetosti in ohranjal politično ravnotežje med posameznimi republikami. Po njegovi smrti so se začele kazati vse izrazitejše razpoke v zveznem sistemu. Republike so se začele vedno bolj usmerjati k lastnim interesom, medtem ko so gospodarske težave, inflacija, brezposelnost in korupcija dodatno podžigali nezadovoljstvo državljanov. Zvezna oblast je postopoma izgubljala nadzor (Pirjevec, 1995, str. 357–364).

V Sloveniji se je v drugi polovici osemdesetih oblikovalo več civilno-druženih gibanj, ki so zahtevala politične reforme, večjo svobodo izražanja in ekonomske spremembe. Ključni trenutek se je zgodil leta 1987, ko je v reviji Nova revija¹ izšla znamenita 57. številka s prispevkom "Prispevki za slovenski nacionalni program", ki je simbolno naznanila začetek resne razprave o slovenski državnosti. Odziv zvezne oblasti je bil buren, pritisk na slovensko vodstvo pa se je občutno povečal (Jambrek, 2018, str. 241).

Politične razlike glede prihodnosti Jugoslavije so se dodatno zaostrole po letu 1989, ko je Slobodan Milošević konsolidiral oblast v Srbiji in si podredil tudi Vojvodino, Kosovo in Črno goro. Takšna centralizacija moči je omogočila, da se je JLA začela postopno preoblikovati v orodje srbske hegemonije, kar je v Sloveniji in Hrvaški povzročilo veliko zaskrbljenost (Pirjevec, 1995, str. 390–299).

Slovenija je leta 1990 izpeljala prve demokratične večstrankarske volitve, na katerih je zmagala DEMOS² (Demokratična opozicija Slovenije) z obljubo o suvereni državi Sloveniji. Novi parlament je začel sprejemati ključne zakonodajne ukrepe, povezane z osamosvajanjem, vključno z zakonodajo s področja obrambe, denarne politike, carin in notranjih zadev (RTV, *Vojna za Slovenijo*). Tega leta je bila tudi na skrivaj ustanovljena Manevrska struktura narodne zaščite (MSNZ), ki je predstavljala začetek vzpostavljanja lastne obrambne sile, ločene od JLA (Kladnik idr., 2011, str. 137–138).

¹ Vplivna slovenska literarna in kulturna revija, ustanovljena leta 1982, ki je odigrala ključno vlogo pri demokratizaciji Slovenije in oblikovanju narodne identitete v času osamosvajanja.

² Koalicija političnih strank, ustanovljena leta 1989, ki je vodila Slovenijo skozi proces demokratizacije in osamosvojitve od Jugoslavije.

Sočasno je slovensko vodstvo začelo s prevzemanjem nadzora nad skladišči orožja TO. JLA se je odzvala z razorožitvijo enot TO in zasegom orožja, kar je predstavljalo neposredno grožnjo in jasen signal, da se bo uporaba sile v prihodnje stopnjevala. Ta poteza je sprožila val ogorčenja in dodatno spodbudila oblikovanje slovenskega obrambnega sistema. Do konca leta 1990 je bila vzpostavljena lastna TO, ločena od zveznega poveljevanja (RTV Slovenija, *Latentna vojna*).

Z začetkom leta 1991 so se politične napetosti še poglobile. Slovenija je sprejela Deklaracijo o neodvisnosti in za datum osamosvojitve določila 25. junij 1991. To je sprožilo alarm pri zvezni oblasti, ki je začela s pripravo vojaških ukrepov. JLA je mobilizirala enote, usmerjene proti Sloveniji, medtem ko so slovenske sile vzpostavljale cestne zapore, nadzirale komunikacijske povezave in strateške točke (RTV Slovenija, *Vojna za Slovenijo*).

Slika 1: Slovesnost ob razglasitvi samostojne Slovenije 26. 6. 1991
(Vir: Zavod republike Slovenije za šolstvo, raziskovalni projekt Osamosvojitve Slovenije, 2008)

Vse bolj očitno razhajanje interesov med slovenskim vodstvom in Beogradom, skupaj z neuspešnimi pogajanjmi in razpadanjem zveznih institucij, je privedlo do oboroženega spopada, ki se je začel 27. junija 1991. Tako imenovana desetdnevna vojna je bila

vrhunec procesa osamosvajanja in izraz neusklajenih pogledov na prihodnost Jugoslavije (RTV Slovenija, *Vojna za Slovenijo*).

2.2 Priprave Teritorialne obrambe in JLA na konflikt

V drugi polovici leta 1990 so se razmere med Republiko Slovenijo in zveznimi oblastmi Jugoslavije začele hitro zaostrovati. Po razglasitvi politične volje po osamosvojitvi in prevzemu vse več pristojnosti, vključno z obrambnimi, je zvezno vodstvo ukazalo razorožitev slovenskih enot TO. JLA je maja 1990 s pomočjo Vojaškega sveta začela sistematično razbijati strukturo TO v Sloveniji ter začela intenzivno odvažati rezerve pehotenga orožja iz Slovenije v Srbijo in Kninsko krajino, saj niso več predvidevali vpoklica naših rezervistov (Janša, 1992, str. 121).

Slovensko vodstvo se je na razorožitev TO odzvala z oblikovanjem MSNZ, ki je delovala kot prikrita vojaška struktura z namenom ohranitve obrambnih sposobnosti mimo nadzora JLA. MSNZ je vključevala izbrane pripadnike, ki so delovali v tajnosti in pod neposrednim nadzorom slovenskih oblasti. Njen osnovni namen je bil varstvo ukrepov nastajajoče slovenske države, ki jo je v tisti in tudi vseh kasnejših fazah najbolj ogrožala JLA. Hkrati je bila MSNZ sredstvo, preko katerega so republiški organi in predsedstvo republike dejansko vodili teritorialno obrambo Slovenije (Janša, 1992, str. 52).

Poleti in jeseni 1990 so potekale priprave na vzpostavitev novega obrambnega sistema, ki bi temeljil na reorganizirani TO Republike Slovenije. Postopoma so se začele izvajati tajne reorganizacije enot, usposabljanja častnikov, zbiranje orožja iz alternativnih virov in krepitev lokalne podpore. Slovenija je izkoristila poznavanje terena, lokalne skupnosti in visoko motiviranost prebivalstva (Švajcner, 1993, str. 18–20).

JLA je na razmere v Sloveniji oktobra 1990 odgovorila z nasilnim zavzetjem Republiškega štaba TO in maja 1991 poskušala zasesti učni center v Pekrah, kjer je TO usposabljala nabornike, potem ko je Slovenija zavrnila njihovo napotitev na služenje v JLA. 14 dni kasneje se je na tem mestu odvila zgodovinska prisega slovenskih nabornikov (RTV Slovenija, *Vojna za Slovenijo*).

Na drugi strani je TO konec pomladi 1991 zaključila glavnino priprav na obrambo. Z reorganizacijo TO so bili postavljeni temelji prihodnje vojske slovenske države. Oblikovani so bili:

- republiški štab TO (RŠTO),
- 7 pokrajinskih štabov TO (PŠTO),
- 27 območnih štabov TO,
- 2 učna centra,

- razvojna skupina,
- tehnični zavod,
- 17 brigad,
- 4 združeni odredi,
- 2 protidesantna odreda,
- 63 jurišnih odredov,
- 3 protidiverzantski odredi,
- 15 diverzantskih odredov in
- Mornariški odred (Slapar, 2004, str. 6).

Slika 2: Organiziranost TO RS, junij 1991
(Vir: Kladnik idr., 2011)

Mobilizacija vseh štabov TO je bila ukazana 24. junija 1991. Po pokrajinskih štabih TO je bilo 26. junija 1991 naslednje število pripadnikov TO:

- 2. PŠTO: vpoklicanih 2760, prisotnih 2384 (86 %),
- 3. PŠTO: vpoklicanih 946, prisotnih 748 (79 %),
- 4. PŠTO: vpoklicanih 1328, prisotnih 1123 (85 %),
- 5. PŠTO: vpoklicanih 4306, prisotnih 3121 (72 %),
- 6. PŠTO: vpoklicanih 466, prisotnih 379 (81 %),
- 7. PŠTO: vpoklicanih 5956, prisotnih 4283 (72 %),
- 8. PŠTO: vpoklicanih 4146, prisotnih 3462 (84 %),
- 30. razvojna skupina: vpoklicanih 207, prisotnih 207 (100 %) (Švajcner, 1993, str. 19).

Pred začetkom agresije na Slovenijo je imela TO:

- 85 skupin za oviranje,
- 92 skupin za protioklepni boj,
- 59 oddelkov,
- 240 vodov,
- 150 čet,
- 60 odredov (Švajcner, 1993, str. 19).

Ob razglasitvi neodvisnosti 25. junija 1991 je bila TO pripravljena na spopad, čeprav še vedno bistveno slabše oborožena kot JLA. Že naslednji dan je JLA začela nameščati enote v bližini pomembnih prometnic, vojašnic in mejnih prehodov. Vzporedno so potekale priprave za mobilizacijo rezervistov in premike oklepnih enot iz drugih republik, zlasti iz Hrvaške in Srbije, proti Sloveniji. Pri tem so bile opažene organizacijske in moralne slabosti JLA, slaba koordinacija, nizka motivacija nabornikov in negotovost v poveljniški strukturi. Na drugi strani so predhodne priprave TO omogočile hiter odziv in učinkovito zasedbo mejnih prehodov, cestnih križišč in komunikacijskih vozlišč, kar je v naslednjih dneh predstavljalo temelj uspešne obrambe pred vojaško intervencijo JLA (RTV Slovenija, *Vojna za Slovenijo*).

2.3 Ključni dogodki desetdnevne vojne

Ob razglasitvi samostojnosti 25. junija 1991 je Slovenija prevzela nadzor nad mejami, carinami in drugimi ključnimi funkcijami, ki so do tedaj pripadale zvezni državi. Naslednji dan, 26. junija, je JLA začela s premiki svojih enot iz vojašnic proti slovenskim mejam. Cilj je bil ponovna vzpostavitev zveznega nadzora nad mejami in komunikacijskimi točkami (Janša, 1992, str. 157).

Prvi večji spopadi so se zgodili 27. junija 1991, ko so enote JLA prečkale mejo z Italijo pri Škofijah ter vdrle tudi skozi mejne prehode na Gorenjskem, Štajerskem in Dolenjskem. Slovenska TO je začela izvajati obrambne ukrepe, pri čemer je uporabila taktiko blokad, zased in omejenega ognja. TO je izkoristila prednost poznavanja terena, decentraliziranega delovanja in visoke motiviranosti enot (RTV Slovenija, *Vojna za Slovenijo*).

Eden od najbolj simbolnih dogodkov vojne se je zgodil 28. junija na letališču Brnik, kjer je TO uspešno zajela večje število vojakov JLA in zavzela pomembno vojaško oporišče. Prav tako so se spopadi zaostri v okolici Vrhnike, Medvedjeka, Holmca in Pogancev, kjer je slovenska obramba uspešno ustavila napredovanje JLA in povzročila izgube (Švajcner, 1993).

29. in 30. junija je TO dosegla pomembne taktične zmage, saj je onеспособila več konvojev JLA, zlasti v krajih, kot so Krakovski gozd, Trebnje in Ormož. Blokade cest

in mostov, zlasti na Dolenjskem, so JLA močno omejile v mobilnosti in jo prisilile v obrambno držo. Vzdušje med slovenskim prebivalstvom je bilo izrazito domoljubno, podpora TO pa visoka (Švajcner, 1993).

Med 1. in 3. julijem 1991 so stekli intenzivni diplomatski pritiski s strani Evropske skupnosti in mednarodne javnosti, ki so zahtevali prekinitev ognja. Medtem ko se je slovenska TO še naprej pripravljala na morebitne nove napade, je JLA izgubljala nadzor nad večjim delom slovenskega ozemlja. Pogajanja med slovensko in zvezno stranjo so potekala na Brionih, kjer je bila 7. julija podpisana tako imenovana Brionska deklaracija, ki je določila trimesečni moratorij na osamosvojitvene ukrepe, a tudi začetek umika JLA v vojašnice, odstranitev cestnih blokad, izpustitev ujetnikov in prihod evropskih opazovalcev, zadolženih za nadziranje premirja (Pirjevec, 1995, str. 427).

Slovenci, ki so 10. julija z velikim odporom v ljubljanski skupščini sprejeli brionsko deklaracijo, so se tolažili z mislijo, da se svoji neodvisnosti niso odpovedali, obenem pa, da so prišli pod mednarodno varstvo in se hkrati uveljavili kot avtonomen subjekt (Pirjevec, 1995, str. 428).

3 SISTEM LOGISTIKE TERITORIALNE OBRAMBE

3.1 Organizacija logistike teritorialne obrambe pred in med vojno

Po razorožitvi TO s strani JLA maja 1990 se je Slovenija znašla pred izzivom, kako ponovno vzpostaviti učinkovit obrambni sistem brez uradnega dostopa do vojaške opreme in ob pomanjkanju ustaljene logistične strukture. Zato je bilo treba vzpostaviti vzporedni, tajni logistični sistem, ki bi omogočil delovanje obrambnih enot v primeru konflikta.

Logistika TO je bila v osnovi decentralizirana, kar je omogočilo, da so posamezni občinski štabi odgovarjali za oskrbo svojih območij. Takšna organizacija je temeljila na principih, ki so jih TO podedovala iz časa skupne države, vendar so bile nove rešitve prilagojene tajnosti in improvizaciji, saj je bilo delovanje TO pod stalnim nadzorom JLA. Vzporedno z vojaško strukturo je potekala organizacija skladišč, distribucijskih točk in komunikacijskih kanalov, ki niso bili uradno registrirani (RTV Slovenija, *Latentna vojna*).

V sklopu MSNZ so bili imenovani logistični skrbniki, ki so na regionalni in lokalni ravni usklajevali dejavnosti. Vzpostavljena so bila skrivna skladišča z orožjem, s strelivom, sanitetnim materialom, z gorivom in s hrano, ki so bila pogosto locirana v kletih šol, občinskih stavb in celo zasebnih objektih. Oskrba je temeljila na mobilnih enotah, prostovoljcih in povezavah s civilno zaščito, kar je pomenilo vključitev civilnega prebivalstva v obrambne priprave (RTV Slovenija, *Latentna vojna*).

Ker uradne dobavne verige niso obstajale, je bil pomemben del logistike samozadostnost posameznih enot TO. To je pomenilo, da je bila vsaka regija dolžna z lastnimi viri zagotoviti osnovna sredstva za delovanje. Civilni sektor je pomembno prispeval k tej strukturi: obrtniki so izdelovali improvizirano opremo, kmetje so zagotavljali zaloge hrane, prostovoljci so nudili prevoze in zaklonišča (Vouri, 2009, str. 22).

Komunikacija med poveljstvi TO in logističnimi točkami je potekala po zavarovanih kanalih, pogosto z uporabo osebnih dostav, kurirjev ali tajnih linij. Med ključnimi nalogami logistike je bila tudi zagotovitev premikov in oskrbe enot med mobilizacijo, kar je bilo še posebej zahtevno v prvih dneh vojne, ko so bile povezave ogrožene (Vouri, 2009, str. 23).

Kljub skromnim virom je TO uspela vzpostaviti funkcionalno logistično podporo, ki je med desetdnevno vojno igrala odločilno vlogo. Hitra zmožnost premeščanja, oskrba

enot s strelivom in hrano ter koordinacija s civilnimi strukturami so dokazali, da je bila logistika TO kljub improvizaciji organizirana, učinkovita in prilagodljiva.

3.2 Oskrba z orožjem, s strelivom in z drugim vojaškim materialom

Po razorožitvi TO maja 1990, ko je armada JLA zasegla večino orožja slovenskih enot, se je Slovenija znašla pred nujno potrebo po vzpostavitvi lastnega sistema oborožitve. Glede na neposredno nevarnost vojaškega spopada je bilo treba v kratkem času zagotoviti dovolj orožja, streliva in vojaške opreme za učinkovito obrambo države.

3.2.1 Ohranjanje prikritega orožja po razorožitvi

Zaostrovanje razmer je zahtevalo vzdrževanje bojne pripravljenosti obstoječe strukture TO. Že med razoroževanjem so nekateri poveljniki TO uspeli skriti del orožja pred zaplembami JLA. Tako je količina orožja, ki je ostala TO, prevzeto orožje MSNZ ter z dogovori prevzeto orožje od raznih DPS (družbeno-političnih skupnosti) in delovnih organizacij (npr. Železniškega gospodarstva) oktobra 1990 dosegla številko 27.000 kosov. Po pokrajinah je bilo stanje naslednje:

- Dolenjska pokrajina 2.600 kosov,
- Gorenjska pokrajina 4.350 kosov,
- Južnoprimorska pokrajina 1.100 kosov,
- Ljubljanska pokrajina 3.800 kosov,
- Severnoprimorska pokrajina 4.270 kosov,
- Zahodno-štajerska pokrajina 9.332 kosov (Slapar, 2004, str. 6).

Ta prikrita oborožitev je postala temelj za oblikovanje MSNZ in za nadaljnjo obnovo obrambnih zmogljivosti.

Prevzem nekaj več kot 400 kosov pušk SAR 80³ in približno 100 kosov pištol Berrata⁴ z ustrezno količino streliva je imel pozitiven moralni vpliv na štabe in enote. Potrebe so bile sicer večje, primanjkovalo je predvsem sredstev za protioklepni boj in protizračno obrambo (Slapar, 2004, str. 8).

³ SAR 80 je jurišna puška, razvita v Singapurju v zgodnjih 80. letih prejšnjega stoletja. Uporablja naboje kalibra 5,56 × 45 mm NATO in je bila zasnovana kot zanesljiva, lahka in cenovno ugodna alternativa drugim jurišnim puškam.

⁴ Beretta M92 je italijanska polavtomatska pištola kalibra 9 × 19 mm, znana po visoki zanesljivosti, zmogljivosti in široki uporabi v vojaških in policijskih silah.

3.2.2 Vzpostavitev tajnih skladišč

Med letoma 1990 in 1991 je Slovenija sistematično organizirala skrivna skladišča orožja. Ta so bila razpršena po celotni državi in pogosto skrita v:

- gospodarskih objektih,
- kletah občinskih stavb,
- šolah,
- na zasebnih posestih (RTV Slovenija, *Latentna vojna*).

Do mobilizacije 24. junija 1991 se je TO uspelo oborožiti:

- z 39.000 kosi pehotnega orožja,
- s 17.000.000 naboji za pehotno orožje,
- 1.100 kosi protiklepnega orožja z 2.750 kosi bojnih kompletov streliva,
- 200 kosi orožja za podporo,
- S 100 protiletalskimi raketami (Švajcner, 1993, str. 19).

3.2.3 Zajetje skladišč JLA in zaplemba orožja v bojih

Eden od ključnih virov oborožitve med vojno je bilo tudi zajetje skladišč JLA. Vezano na to je bilo pripravljenih več načrtov, med drugimi:

- načrti za nasilni odvzem orožja iz objektov JLA,
- načrti in disperzija orožja TO,
- načrt za blokado komunikacij na dostopih do skladišč TO (Slapar, 2004, str. 7).

Slovenske enote so že v prvih dneh konflikta usmerjeno napadale in zajemale skladišča streliva, vojašnice z orožjem in transportne konvoje z orožjem in strelivom.

Pomembni primeri so zavzetje skladišč Zgornja Ložnica, Zaloška Gorica, Šentviška Gora, Vražji Kamen, Borovnica, Otovec, Velike Bloke in Škofja loka, kjer so enote TO prišle do velike količine sodobnega orožja in streliva (Švajcner, 1993, str. 237–238).

Pomemben del orožja je bil zaplenjen tudi v neposrednih spopadih. Z njim je TO običajno takoj oborožila nove, vpoklicane enote ali so teritorialci, ki so orožje zaplenili, slabše puške zamenjali z učinkovitejšimi avtomatskimi, zadržali so protiklepno orožje itd. (Švajcen, 1993, str. 237).

3.2.4 Prilagodljiva distribucija in oskrba enot

Orožje in strelivo so po zavzetju skladišč hitro razdeljevali po teritoriju. Poudarek je bil na:

- decentralizirani oskrbi (vsaka regija je bila odgovorna zase),

- zavarovanih kurirskih poteh,
- mobilnih logističnih točkah, ki so omogočale hitro prerazporeditev zalog v primeru napadov.

Zaradi decentraliziranega sistema se je TO lahko hitro odzivala na spremenjene razmere na bojiščih.

3.2.5 Rezultati oskrbovalnih prizadevanj

Zaradi izjemnih naporov in inovativnega pristopa je TO uspela:

- zagotoviti dovolj orožja za oborožitev večine mobiliziranih enot,
- vzdrževati zaloge streliva v ključnih trenutkih bojev,
- omogočiti odpor tudi proti bolj opremljenim enotam JLA.

Logistika orožja je tako postala eden od ključnih dejavnikov uspešne slovenske obrambe v desetdnevni vojni.

Slika 3: Postroj TO s SAR 80 v Kočevski Reki, 1990
(Vir: Wikipedia, SAR 80, 2024)

3.3 Medicinska oskrba in transport ranjencev

Eni od ključnih nalog v logistični podpori TO med desetdnevno vojno sta bili zagotovitev medicinske oskrbe ranjencev in organizacija njihovega varnega transporta z območij spopadov. Ker Slovenija pred osamosvojitvijo ni imela svoje neodvisne vojaške zdravstvene službe, je bila medicinska logistika v veliki meri zgrajena na civilnem zdravstvu.

3.3.1 Organizacijski okvir sanitetne podpore

Republiški sekretariat za zdravstvo je 27. junija izdal Odlok o delu zdravstva v izrednih razmerah, ki je urejal delovanje zdravstvenega sistema. Določal je:

- dosegljivost zdravstvenega osebja in reševalnih ekip,
- dekontaminiranje medicinske opreme,
- uporabo zalog zdravil in sanitetnega materiala,
- nudenje zdravstvene oskrbe v skladu z ženevskimi konvencijami,
- pomoč TO in milici (Kladnik idr., 2011, str. 485).

Priprave na zdravstveno podporo so stekle že prej. V okviru MSNZ so bile organizirane mobilne sanitetne enote, sestavljene iz zdravstvenega osebja in prostovoljcev. Te enote so bile zadolžene za:

- prvo pomoč na terenu,
- stabilizacijo ranjencev,
- pripravo za evakuacijo v bolnišnice (MORS, 1991, poročila).

Univerzitetni klinični center je kot organizacija posebnega pomena za obrambo države potreboval 20 ur za prehod na delovanje v izrednih razmerah, nekateri vitalni deli pa celo 5 ur. Takoj prvi dan napada so ustanovili krizni štab, ki je deloval nepretrgoma in centralizirano. 27. in 28. junija so vpoklicali kirurške službe in reševalne ekipe za delo na terenu, sprostili 1.570 postelj in organizirali pisarno za odvzem orožja. Že prvi dan so sprejeli 17 ranjencev, do 9. julija pa so oskrbeli 108 poškodb, od teh 45 strelnih ran (Kladnik idr., 2011, str. 486).

3.3.2 Transport ranjencev

Transport ranjencev je bil izredno zahteven zaradi stalnih spopadov, blokad cest in nevarnosti sovražnega ognja. Uporabljena so bila civilna reševalna vozila, vendar so pogosto morali improvizirati z osebnimi avtomobili, s kombiji, celo traktorji s prikolicami v oddaljenih krajih (RTV Slovenija, *Vojna za Slovenijo*).

Da bi zaščitili ranjence in spremljevalce, so bile vnaprej pripravljene varne evakuacijske poti, ki so se pogosto spreminjale glede na položaj JLA na terenu.

Večino ranjencev so pripeljali neposredno v bolnišnico, ponekod so jih pred tem oskrbeli v zdravstvenih domovih. Pomoč sta potrebovali in dobili obe strani, tako slovenska milica in TO kot JLA (Kladnik idr., 2011, str. 486).

3.3.3 Rezultati organizacije medicinske oskrbe

Kljub vsem omejitvam je sistem sanitetne podpore TO omogočil pravočasno oskrbo večine ranjencev, bistveno zmanjšal število smrtnih žrtev med slovenskimi borci in prispeval k vzdrževanju morale na bojišču. Medicinska oskrba in evakuacija sta bili dokaz, da je TO uspela vzpostaviti funkcionalen krizni zdravstveni sistem, kljub pomanjkanju formalnih zmogljivosti in težkim pogojem delovanja.

3.4 Vloga civilne obrambe

Uspeh TO med desetdnevno vojno v Sloveniji ni temeljil zgolj na vojaških ukrepih, temveč tudi na široki podpori civilnega prebivalstva in učinkovitosti podpornih struktur, ki so delovale v ozadju. Sodelovanje civilne sfere je omogočilo, da je bila logistična podpora slovenskih sil hitrejša, prožnejša in učinkovitejša kot logistika nasprotnika.

3.4.1 Neposredno sodelovanje civilnega prebivalstva

Že pred začetkom vojne je prebivalstvo dejavno sodelovalo pri:

- skrivanju orožja in streliva,
- pripravi skladišč hrane in goriva,
- gradnji zaklonišč in postavljanju barikad.

Med vojno so se civilisti množično odzvali na potrebe enot TO:

- zagotavljali so logistično podporo (hrana, voda, oblačila),
- nudili prostorske kapacitete za skladišča, zasede in poveljstva,
- sodelovali pri obveščanju o premikih enot JLA, s čimer so slovenskim enotam omogočali pravočasen odziv.

V številnih primerih so krajani sami postavili cestne blokade ali sodelovali v protestih pred poveljstvi JLA (Kladnik, 2011, str. 480).

3.4.2 Organizirane podporne skupine

Vzporedno z delovanjem TO so bile vzpostavljene različne organizirane podporne skupine, ki so delovale na področjih:

- zdravstvene oskrbe (Rdeči križ Slovenije),
- logistične podpore (gasilci, civilna zaščita),

- oskrbe z materialnimi sredstvi (Zveza slovenskih žena, lokalne skupnosti) (MORS, 1991, poročila).

Gasilska društva so npr. zagotavljala:

- transport orožja in ranjencev,
- povezovalne radijske zveze,
- tehnično pomoč pri gradnji obrambnih ovir.

Zdravstvene skupine Rdečega križa so bile odgovorne za prvo pomoč, pri čemer so pogosto delovale pod pogoji, ki niso omogočali klasičnega delovanja.

3.4.3 Vloga prostovoljcev

Tisoče civilistov je prostovoljno pomagalo:

- pri pripravi prehranskih paketov,
- pri izdelavi improviziranih sredstev (npr. molotovk, improviziranih min),
- pri popravilu vojaških in civilnih vozil, ki so jih enote TO potrebovale za premike (RTV Slovenija, *Vojna za Slovenijo*).

Prostovoljci so prav tako pomagali pri varovanju ključne infrastrukture, kot so mostovi, elektrarne, radijske postaje in cestne zapore, kar je dodatno oviralo delovanje enot JLA.

3.4.4 Moralna podpora in psihološki učinek

Prisotnost in pomoč civilnega prebivalstva sta imela ključen psihološki učinek na pripadnike TO:

- povečali sta borbena moralo,
- krepili občutek enotnosti in narodne identitete,
- omogočili hitrejšo mobilizacijo dodatnih prostovoljcev, kadar je bilo to potrebno.

Duhovna podpora je prihajala tudi iz vrst duhovščine in kulturnih društev, ki so pozivali k miru, pogumu in enotnosti.

3.4.5 Tveganja in žrtve civilistov

Civilno prebivalstvo je v svojem sodelovanju pogosto prevzemalo velika tveganja:

- v več primerih so bili civilni cilji napadeni (npr. obstreljevanje civilnih vozil in blokad),
- posamezniki so bili zadržani ali zlorabljeni s strani enot JLA,

- prišlo je tudi do smrtnih žrtev med civilisti med dejavnostmi podpore TO (RTV Slovenija, *Vojna za Slovenijo*).

V Mariboru je prebivalstvo neoboroženo in nenasilno blokiralo izhode iz nekaterih vojašnic, v nekaj primerih preprečilo dostop enotam JLA do učnega centra in protestiralo pred poveljstvom 31. korpusa. Pri tem je oklepni transporter JLA ob izhodu iz vojašnice zapeljal skozi skupino protestnikov in enega od njih povozil do smrti (Kladnik idr., 2011, str. 480).

Kljub nevarnostim civilna podpora ni popustila, temveč se je z nadaljevanjem konflikta še okrepila.

Slika 4: Barikada mostu v Pesnici

(Vir: Digitalizirana kulturna dediščina slovenskih pokrajin, 2021)

4 LOGISTIČNI SISTEM JUGOSLOVANSKE LJUDSKE ARMADE

4.1 Struktura in organizacija logistike JLA

Logistični sistem JLA je bil zasnovan kot del celovitega vojaškega aparata socialistične federacije ter je temeljil na principih centraliziranega upravljanja in množične mobilizacije. Glavni cilj logistične službe JLA je bil zagotoviti stalno oskrbo bojnih enot z vsemi potrebnimi sredstvi: od orožja, streliva, goriva, hrane do sanitetnega materiala in transportnih zmogljivosti.

Leta 1988, pred zadnjo veliko reorganizacijo, je bila JLA razdeljena na šest armad: 1. v Beogradu, 2. v Nišu, 3. v Skopju, 5. v Zagrebu, 7. v Sarajevu in 9. v Ljubljani ter 2. korpus v Titogradu, Vojaško-pomorski sektor Jugoslovanske vojne mornarice v Splitu ter Jugoslovansko vojno letalstvo in protiletalsko obrambo v Zemunu. Predsednik SFRJ je kot vrhovni poveljnik poveljeval JLA, TO pa samo v vojni. Po letu 1988 so uvedli bojevališča:

- Severozahodno s poveljstvom v Zagrebu, v katerega pristojnosti so bili TO Slovenije in deli TO Hrvaške,
- Severno s poveljstvom v Beogradu, v katerega pristojnosti so bili TO Srbije, TO BiH in deli TO Hrvaške,
- Jugovzhodno poveljstvo v Skopju, v katerega pristojnosti so bili TO Makedonije, TO Črne gore in deli TO Srbije,
- Vojaško pomorstvo s poveljstvom v Splitu, v katerega pristojnosti so bili deli TO Hrvaške,
- Vojno letalstvo in Protiletalska obramba s poveljstvom v Beogradu (Kladnik idr., 2011, str. 503)

Leta 1990 je bila JLA glede na število pripadnikov z orožjem in število glavnih bojnih sredstev približno deseta vojaška sila v Evropi. Pomembno vlogo pri oceni bojne moči imajo tudi organiziranost in zgradba sil, delovanje sistema poveljevanja, kakovost materiala in moštva ter morala sestave. V JLA so se slabosti kazale prav v teh elementih. Med drugim so se slabosti kazale še v:

- velikem številu vojakov v nebojnih enotah,
- razdrobljenosti in majhnem številu enot, sposobnih resnejšega bojnega delovanja,
- razpršenosti in slabi popolnjenosti enot,
- velikem deležu zastarele in nestandardizirane opreme,
- spoprijemanju enot s pomanjkanjem motornih vozil, goriva in rezervnih delov (Marković, 2007, str. 21–22).

S stališča vojaške logistike je bila JLA verjetno najzahtevnejša vojaška organizacija v Evropi. K temu je pripomogla pestrost oborožitve in vojaške opreme, ki je bila posledica političnega sodelovanja Jugoslavije z vzhodnim in zahodnim blokom. JLA je bila redko videna mešanica orožja in opreme. To trditev potrjuje dejstvo, da JLA niti po 45 letih po koncu druge svetovne vojne ni dosegla standardizacije, kakršno so imele oborožene sile na zahodu in vzhodu (Kladnik idr., str. 517).

4.1.1 Zaledna oskrbljenost oboroženih sil JLA

V sistemu JLA je izraz zaledna enota označeval logistično enoto, zadolženo za izvajanje oskrbe in zagotavljanje zaledne podpore. Delovanje zaledne oskrbe oboroženih sil SFRJ v času miru je bilo urejeno s pravili, ki so natančno določala pristojnosti, naloge in odgovornosti poveljnikov, štabov, uprav, enot in ustanov na vseh ravneh vodenja. Ta pravila so usmerjala načrtovanje, organizacijo in izvajanje zaledne oskrbe za enote, ki so jim bile podrejene. Predpisovala so:

- vodenje in poveljevanje z zaledno oskrbljenostjo,
- organizacijo in delovanje zaledne oskrbljenosti,
- nosilce in izvajalce zaledne oskrbljenosti in
- zaledno oskrbljenost mobilizacije enot oboroženih sil (Pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga SFRJ u miru, 1986, str. 11).

V vojni je zaledna oskrbljenost enot JLA vsebovala oskrbo:

- z intendantsko opremo,
- s prehrano,
- proizvodnjo in vzdrževanjem materialnih sredstev,
- prometom in transportom,
- z zdravstvenim varstvom,
- veterinarskim varstvom,
- gradbeništvo in
- s protipožarno zaščito (Pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga SFRJ u ratu, 1990, str. 22–63).

4.1.2 Intendantska oskrba

Intendantska oskrba je predstavljala sistematično in usklajeno izvajanje dejavnosti, nalog in postopkov, ki so jih poveljstva in enote izvajali v sodelovanju z ustreznimi organi družbeno-političnih skupnosti z namenom zagotavljanja oskrbe:

- z intendantsko-materialnimi sredstvi,
- s prehrano,
- pitno vodo in
- z opravljanjem dejavnosti nadrejene intendantske službe (Pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga u ratu, 1990, str. 47).

4.1.3 Oskrba z materialnimi sredstvi

Zagotavljanje materialnih sredstev je moralo potekati pravočasno in ustrezati dejanskim potrebam enot oboroženih sil. Vključevalo je načrtovanje, pridobivanje, upravljanje in dopolnjevanje zalog. Načrtovanje potreb po teh sredstvih je temeljilo na številčni sestavi enot, predpisanih normativih pripadnosti, ocenjenih stroških in dejanskih potrebah uporabnikov (Pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga u ratu, 1990, str. 47).

4.1.4 Oskrba s prehrano

Prehranska oskrba je obsegala načrtovanje jedilnikov, dobavo osnovnih živil, pripravo in razdeljevanje obrokov, peko kruha in prepečenca, zakol živali, predelavo mesa ter nadzor nad kakovostjo prehrane. Pripadniki so se prehranjevali po določenih normativih, pri čemer so bili obroki lahko v obliki tekoče, suhe ali konzervirane hrane. Hrana se je pripravljala v vojaških menzah, premičnih kuhinjah, začasnih terenskih objektih ali celo v gospodinjstvih (Pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga u ratu, 1990, str. 48).

4.1.5 Oskrba s pitno vodo

Zagotavljanje pitne vode je spadalo pod odgovornost intendantske službe in je vključevalo iskanje ustreznega vodnega vira, njegovo oskrbo in prečiščevanje, prevoz vode do enot ter nadzor nad njeno kakovostjo. Enote in ustanove oboroženih sil so vodo črpale neposredno iz obstoječih virov, kadar je bilo to mogoče, v primeru pomanjkanja pa se je voda dostavljala z drugih lokacij. Uporabljala se je lahko izključno voda, ki jo je pregledal sanitetni organ in jo označil kot zdravstveno ustrezno (Pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga u ratu, 1990, str. 49).

4.1.6 Opremljanje

Pri opremljanju je bilo treba zagotoviti in razdeliti pripadnikom oboroženih sil ustrezna oblačila, obutev ter drugo intendantsko opremo, kamor so sodile delovne, zaščitne in specializirane uniforme ter dodatna oprema, potrebna za izvajanje njihovih nalog (Pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga u ratu, 1990, str. 50).

4.1.7 Storitvene dejavnosti

Storitvene dejavnosti so vključevale vzdrževanje intendantske in druge opreme, skrb za tekstil, pranje in kemično čiščenje oblačil, izvajanje brivskih in frizerskih storitev ter zagotavljanje možnosti za osebno higieno moštva (Pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga u ratu, 1990, str. 51).

4.1.8 Zdravstveno varstvo

Za zdravstveno oskrbo je bila odgovorna sanitetna služba, ki je v okviru splošne ljudske obrambe razvila teoretične in praktične pristope za delovanje v izrednih razmerah. Ti so vključevali izvedbo kirurških posegov med vojno, vzpostavitev sistema triaže, zagotavljanje prve pomoči ob množičnih poškodbah, organizacijo sanitetnega premeščanja ranjencev ter načrtovanje postavitve ambulant in bolnišnic za zdravljenje bolnikov in okuženih oseb.

Sanitetne enote so bile v vojnih razmerah sposobne vzpostaviti celovit sistem zdravstvene oskrbe, ki je zajemal sprejem ranjencev v četah, oskrbo na sanitetnih postajah v okviru enot ter delovanje premičnih in stacionarnih bolnišnic (Skedelj, 2012, str. 18).

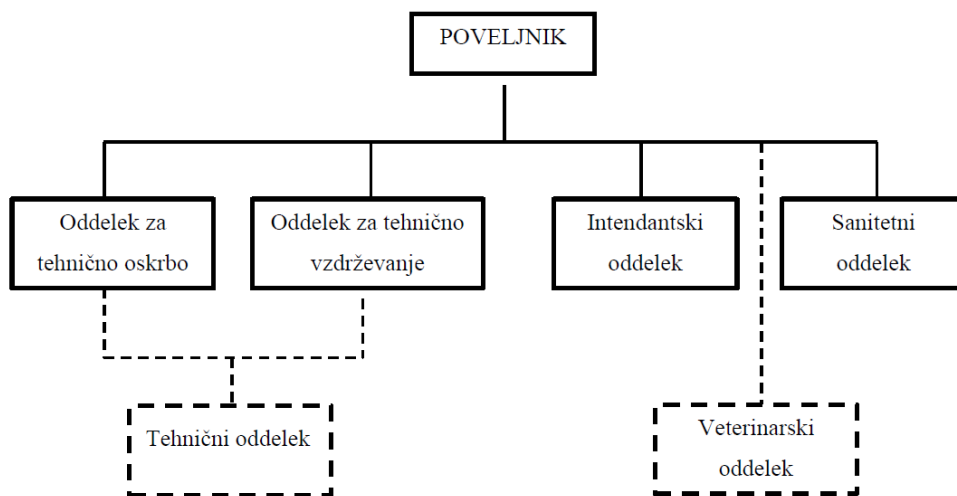
4.2 Zaledne enote taktičnih enot vojske SFRJ

Zaledne enote taktičnih formacij kopenske vojske SFRJ so bile namenjene izvajanju točno določenih nalog in so bile predvidene za uporabo v vseh situacijah bojevanja – med napadi, premiki ali počitkom enot. Na podlagi teh nalog so bili vzpostavljeni postopki in organizacija dela, s pomočjo katerih se je izvajala zaledna podpora enotam, znotraj katerih so bile te enote vključene (Pozadinske jedinice taktičnih enot kopnene vojske, 1986, str. 7).

4.2.1 Zaledni vod

Namen in naloge zalednega voda bataljona so bile:

- oskrba,
- tehnično vzdrževanje tehničnih materialnih sredstev,
- priprava hrane,
- zagotovitev vode (zajem in prečiščevanje),
- izvajanje določenih ukrepov za preventivno zdravstveno zaščito,
- nudenje prve in splošne zdravstvene pomoči ter
- evakuacija poškodovanih in bolnih (Pozadinske jedinice taktičnih enot kopnene vojske, 1986, str. 10).

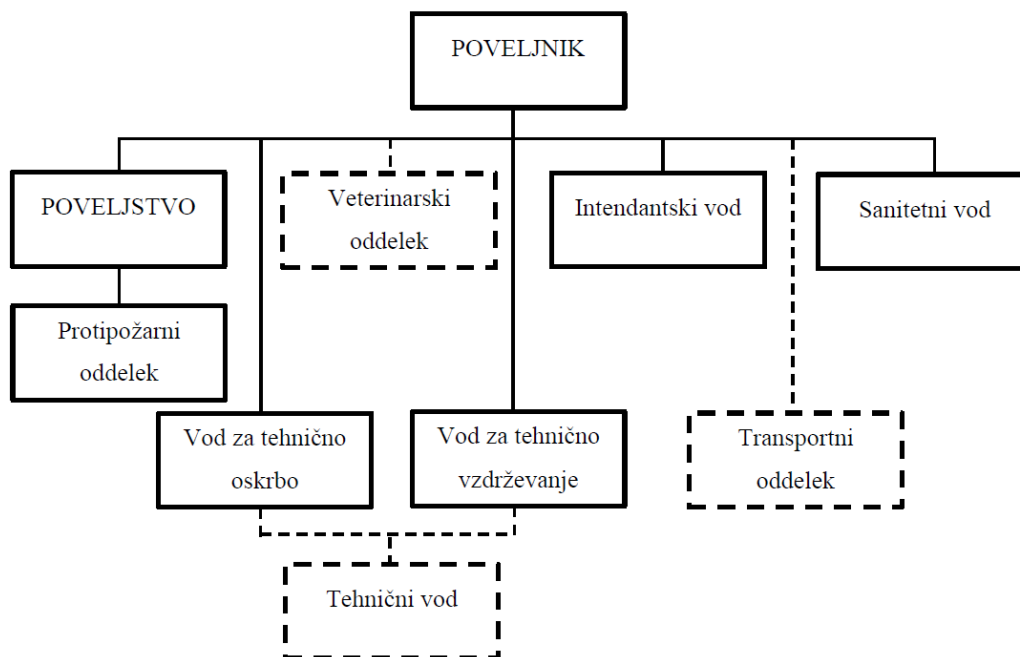
Slika 5: Diagram sestave zalednega voda

(Vir: Pozadinske jedinice taktičkih jedinica kopnene vojske, 1986)

4.2.2 Zaledna četa

Zaledna četa je izvajala zaledno zagotovitev in oskrbo polku, nekaterim bataljonom in brigadi. Namen in naloge zaledne čete so bili za:

- oskrbo z materialnimi sredstvi,
- vzdrževanje tehničnih in materialnih sredstev,
- pripravo hrane za enote izven sestave bataljona in poveljstvo polka,
- zagotavljanje vode,
- izvajanje splošnih ukrepov za preventivno zdravstveno zaščito,
- nudenje splošne zdravstvene pomoči,
- evakuacijo poškodovanih in bolnih ter
- protipožarno zagotovitev (Pozadinske jedinice taktičkih jedinica kopnene vojske, 1986, str. 10–11).

Slika 6: Diagram sestave zaledne čete

(Vir: Pozadinske jedinice taktičkih jedinica kopnene vojske, 1986)

4.3 Enote JLA v Sloveniji

Ozemlje Republike Slovenije je bilo v vojaškem smislu podrejeno poveljstvu 5. vojaškega območja v Zagrebu. Slovensko ozemlje je bilo razdeljeno na tri korpuse:

- 14. korpus s poveljstvom v Ljubljani,
- 31. korpus s poveljstvom v Mariboru in
- 13. korpus s poveljstvom v Rijeki (Švajcner, 1993, str. 21).

Pod neposrednim poveljstvom 5. vojaškega območja so bile:

- mešana artilerijska brigada »R«-formacije v Slovenski Bistrici,
- polk ABKO »R«⁵-formacije v Črnomlju,
- helikopterska eskadrilja za izvidništvo in zvezo na Brniku,
- četa za elektronsko izvidništvo v Ljubljani,
- zaledna baza »R«-formacije v Ljubljani in
- pontonirski bataljon »R«-formacije v Novem mestu (Švajcner, 1993, str. 21).

14. korpusu so bili podrejeni:

- bataljon za zveze v Ljubljani,
- bataljon vojaške policije v Ljubljani,

⁵ »R«-formacija je imela 10–30 % bojne sestave.

- motorizirana brigada »A«⁶-formacije v Postojni, Ajdovščini in Pivki,
- oklepna brigada »A«-formacije na Vrhniki,
- motorizirana brigada »R«-formacije v Ljubljani,
- planinska brigada »B«⁷-formacije v Kranju, Tolminu in Bohinjski Beli,
- mešani artilerijski polk »B«-formacije v Ribnici,
- mešani protiolepni polk »R«-formacije v Postojni,
- lahki polk protizračne obrambe »B«-formacije v Ljubljani,
- diverzantski odred v Ljubljani,
- radio-izvidniški vod v Ljubljani,
- prednja protiolepna baterija »R«-formacije na Jesenicah ter
- mejni odseki v Tolminu, Novi Gorici, Sežani in Radovljici (Švajcner, 1993, str. 21).

31. korpus so sestavljali:

- bataljon zvez v Mariboru,
- bataljon vojaške policije v Mariboru,
- diverzantski odred v Mariboru,
- motorizirana brigada »A«-formacije v Mariboru,
- motorizirana brigada »R«-formacije v Celju,
- motorizirana brigada »R«-formacije v Novem mestu,
- mešani artilerijski polk »R«-formacije v Mariboru
- mešani protiolepni polk »B«-formacije na Ptuj,
- lahki polk protizračne obrambe »R«-formacije na Ptuj,
- inženirski polk »R«-formacije v Celju,
- prednja protiolepna baterija »R«-formacije v Celju in Slovenski Bistrici ter
- mejni odseki v Dravogradu, Mariboru in Murski Soboti (Švajcner, 1993, str. 22).

Iz sestave 13. korpusa se je v Sloveniji nahajala motorizirana brigada »A«-formacije v Ilirski Bistrici (Švajcner, 1993, str. 22).

5. korpus vojaškega letalstva in protizračne obrambe je imel v Sloveniji naslednje enote:

- letalsko brigado v Cerkljah ob Krki,
- raketni polk protizračne obrambe na Vrhniki, Ljubljani in Logatcu,
- bataljon zračnega opazovanja in javljanja z operativnim centrom na Vrhniki ter radarskimi postajami na Ljubljanskem vrhu, Koprivnici na Krasu in Gornji Radgoni,

⁶ »A«-formacija je imela 60–75 % bojne sestave.

⁷ »B« formacija je imela 30-60% bojne sestave.

- letalsko oporišče Cerklje ob Krki in
- raketni divizion protizračne obrambe s poveljstvom v Kerestincu in sedežem na letališču Cerklje ob Krki (Švajcner, 1993, str. 22).

V celoti so v okviru JLA delovala proti Sloveniji poveljstva šestih korpusov, dveh oklepnih, ene mehanizirane, treh motoriziranih, ene planinske in ene planinske brigade. Neposredno so v akcijah sodelovali:

- 3 oklepni bataljoni z 31 tanki M-84,⁸ 10 bojnimi vozili pehote in 250 vojaki,
- 4 oklepni bataljoni z 31 tanki T-55,⁹ 12 oklepnimi transporterji in 300 vojaki,
- 1 mehaniziran bataljon z 31 bojnimi vozili pehote in 450 vojaki,
- 1 motoriziran bataljon s 700 vojaki,
- 1 planinski bataljon s 600 vojaki,
- 1 mešani protioklepni divizion s 24 oklepnimi vozili in z 200 vojaki,
- 1 lovsko-bombniška eskadrilja z 12 do 15 letali MIG-21,¹⁰ galeb in orel ter
- 1 helikopterska eskadrilja z 18 do 20 helikopterji.

Po teh podatkih je v neposrednih akcijah izven vojašnic sodelovalo 3.000–4.000 vojakov, 120–150 tankov, 100–120 vojnih vozil pehote, oklepnih transporterjev in ostalih oklepnih vozil, 15 letal in 20 helikopterjev (Švajcner, 1993, str. 23).

4.4 Omejitve in težava z oskrbo enot JLA med vojno

Po oceni strokovnih vojaško-političnih organov bi zmogljivosti 5. vojaškega območja zadoščale za uspešno obrambo pred zunanjim napadalcem. Vendar med osamosvojitveno vojno težava JLA ni tičala v njeni sposobnosti, kapacitetah ali učinkovitosti, temveč v njeni nepripravljenosti na spopad znotraj lastne države. Za takšno obliko konflikta ni bila ustrezno organizirana niti ustrezno usposobljena (Kolšek, 2001, str. 146).

V skladu z operativnimi načrti so bile na naloge praviloma napotene manjše enote, največ do ravni bataljona, večinoma oklepno-mehanizirane. Predvidena oskrba z osnovnimi življenjskimi in bojnimi sredstvi je bila načrtovana tako, da bi zadoščala za približno dva dni delovanja (Kolšek, 2001, str. 149).

⁸ *Jugoslovanski glavni bojni tank, zasnovan na sovjetskem T-72, znan po visoki mobilnosti, zaščiti in moči, široko uporabljen v JLA.*

⁹ *Osnovni bojni tank JLA, sovjetske zasnove, uveden leta 1958, široko uporabljen zaradi robustnosti, preproste zasnove in zanesljivosti.*

¹⁰ *Glavni lovec JLA, sovjetske zasnove, znan po veliki hitrosti, okretnosti in široki uporabi med hladno vojno.*

Enote JLA so imele v skladu z načrtom cilj čim prej doseči prehode na mejah, zato niso imele ustreznega spremstva in logistične podpore (Janša, 1992, str. 204).

Razprave med vodstvom JLA in republiško koordinacijo v Ljubljani so razkrile resne težave pri oskrbi enot JLA. Predstavniki vojske so opozarjali na kritično stanje glede zaledne podpore, pomanjkanje hrane, vode in oteženo oskrbo ranjencev. Vodstvo JLA si je prizadevalo za odpravo blokad in vzpostavitev pogojev za nemoteno oskrbo enot. Čeprav so se razmere z dovoljenjem slovenskih oblasti delno izboljšale, so v JLA izražali nezadovoljstvo z doseženimi rezultati pogovorov (Kolšek, 2001, str. 270).

4.4.1 14. korpus

Udarna sila 14. korpusa je bila 1. oklepna brigada z Vrhnik. Nastopila je z dvema oklepnima bataljonoma na Brniku in v okolici Vrhnik (Švajncner, 1993, str. 22).

Tankovski bataljon se je v dveh kolonah premaknil z Vrhnik proti Brniku. Med premikanjem sta koloni naleteli na različne ovire. Na barikadah pri Brezovici je eden izmed tankov zdrsnil s ceste v jarek, v zadnjem delu kolone pa se je tovornjak prevrnil, kar je povzročilo izgubo mobilne kuhinje. Zaradi naglice je ena izmed kolon zavila na napačno pot, kar je povzročilo dodatne težave – tank je zapeljal s ceste, naslednji pa je obstal ob njenem robu. Druga kolona je naletela na barikade na Brdu, ki so jih tanki prevozili, medtem ko so tovarna vozila z oskrbo obtičala. Na blokadi pri Trzinu je oklepni transporter zapeljal s ceste in s tem onemogočil prehod še dvema voziloma za njim. Kasneje se je med umikom pokvaril še en transporter, ki ga posadka ni uspela popraviti (Švajncner, 1993, str. 107–117).

Po poročanju podčastnika JLA, ki je bil v eni od kolon, so vojaki v naglici vzeli zgolj najnujnejšo opremo. Sam je dobil nalogo, naj naloži le osnovne potrebščine za preživetje na terenu. Usmeritev poveljnika bataljona je bila, naj glede oskrbe s hrano in z drugimi potrebščinami računa na podporo kranjske vojašnice, kar se ni uresničilo. Poveljujoči so celo prepovedali razdeljevanje hrane pred odhodom. Bataljon je imel na voljo približno 200 obrokov suhe hrane in 50 litrov vode, kar naj bi zadostovalo za približno 150 pripadnikov (Janša, 1992, str. 218–226).

Po zavzetju letališča Brnik s strani oklepne enote JLA so bili ob prvih spopadih in izmenjavi ognja ranjeni štirje vojaki in dva častnika JLA. Na tretji dan spopadov so se začela pogajanja. TO je ranjenemu poveljniku ponudila prevoz v bolnišnico, kar je sprejel, saj drugih možnosti za evakuacijo ni imel. Zaradi pomanjkanja hrane in vode so vojaki JLA med pogajanja zaprosili za pomoč. TO jim je omogočila dostavo vode neposredno na letališče, oskrbela jih je tudi s hrano iz kranjske vojašnice in organizirala umivanje vojakov v skupinah v prostorih letališke zgradbe (Švajncner, 1993, str. 81–82).

Bistvene logistične težave tankovske enote 14. korpusa so se kazale predvsem:

- v izgubi bojne in nebojne opreme, ki je bila izločena iz bojne uporabe že pred začetkom spopadov,
- z nudenjem prve pomoči ter evakuacijo ranjenih in poškodovanih, pri čemer enote JLA tega segmenta oskrbe niso bile zmožne izvesti v času, ki bi bil ustrezen glede na potrebe poškodovancev,
- s splošnim pomanjkanjem hrane in vode ter z nezmožnostjo zagotavljanja osnovnih življenjskih in higienskih pogojev za vojake na terenu.

Slika 7: Tanki 1. oklepne brigade na Brniku

(Vir: e-enciklopedija slovenske osamosvojitve, državnosti in ustavnosti, 2025)

4.4.2 31. korpus

Na območju 31. korpusa lahko izpostavimo več primerov ustaljene prakse namernega motenja in oteževanja oskrbovalnih dejavnosti med osamosvojitveno vojno. To se je kazalo v obliki blokad vojaških objektov ter prekinitvah oskrbe z električno energijo in vodo.

Eden od teh primerov je bila blokada vojašnice v Murski Soboti. Za blokado so bila uporabljena tovorna vozila, ki so jim kasneje dodali še železniške vagoni. Tovornjaki v blokadi so bili postavljeni tako, da v vojašnico in iz nje ni moglo odpeljati nobeno vozilo. Tako je bila vojašnica brez možnosti oskrbe s hrano, odvzeli so ji tudi vodo in elektriko. Bojna morala v vojašnici je kmalu precej upadla. Večina vojakov je bila

demoralizirana, oficirji pa utrujeni od stalne pripravljenosti, tudi živčni in zmedeni zaradi negotovega položaja (Švajncer, 1993, str. 184).

Tovrstni ukrepi blokade so bili sproženi že pred izbruhom vojne, čemer so botrovali pekarski dogodki maja 1991, ko je JLA med pogajanji ugrabila poveljnika štaba TO za vzhodnoštajersko pokrajino, njegovega spremljevalca in dva pripadnika posebne enote milice. Kot povračilni ukrep je sledila blokada infrastrukture z izklopom električne energije in telefonskih zvez vsem vojaškim objektom JLA V Sloveniji z izjemo zdravstvenih ustanov. Po odklopu elektrike in telefonov je v vojašnicah nastala zmeda. Poveljniki so bili popolnoma nebogljeni. Hidroforji in agregati niso delovali, iz hladilnikov je curljala voda, električni štedilniki so bili neuporabni, vojaki neobriti in častniki razdraženi (Kladnik, 2011, str. 479).

Slika 8: Blokada vojašnice v Murski Soboti
(Vir: Zveza veteranov vojne za Slovenijo, Murska Sobota, 2016)

4.4.3 10. korpus

Med osamosvojitveno vojno je iz 10. korpusa sodeloval okrepljen oklepni bataljon 4. oklepne brigade, katerega glavnina je izšla iz Jastrebarskega. Enota je napredovala v smeri proti Čatežu ob Savi, z namenom, da doseže Ljubljano. Prvič je bila kolona ustavljena na območju Pogancev, po ponovnem poskusu napredovanja pa je bila drugič zaustavljena in blokirana na Medvedjeku, kjer je prišlo do spopadov in pogajanj v zvezi z nadaljnjim premikom kolone (Švajncer, 1993, str. 44–45).

Med pogajanjem med TO in poveljujočim častnikom JLA je slednji poudaril, da ima nalogo prodreti proti Ljubljani in da bo kolona nalogo izpolnila. Hkrati je prosil za pijačo, ker da so svojo že popili. S strani TO sta mu bila izročena dva zaboja pijače, ki sta bila odpeljana k oklepnikom (Švajncer, 1993, str. 48).

Po neuspešnih pogajanjih in spopadih med JLA in TO je slednja poškodovala štiri oklepnike JLA, ki so jih posadke popravile in usposobile za vožnjo. V novomeško bolnišnico sta bila odpeljana dva ranjena in eden mrtev vojak. V noči po spopadu je k TO prebегnilo pet pripadnikov JLA. Bojna morala v koloni je vse bolj upadala, prišlo je celo do medsebojnih obračunov. Naposled je kolona JLA dobila dovoljenje, da se odpelje, pri čemer so za seboj pustili šest tovornjakov in tri terenska vozila (Švajncer, 1993, str. 53–54).

Eden od prebeglih pripadnikov JLA, Darian Sever, je v intervjuju leta 2011 povedal, da je v dotični enoti služil vojaški rok kot voznik oklepnega vozila. Ko so se odpravljali na premik proti Sloveniji, niso pred tem opravili nobenih dodatnih priprav. Poleg oklepnikov je bilo v koloni tudi nekaj terenskih in tovornih vozil. V njih je bilo najverjetneje strelivo, saj so ga vedno vozili s sabo. Posebne sanitetne oskrbe ali tehničnega oddelka za popravila niso imeli. Kar se tiče dodatne intendantske opreme, niso imeli ničesar, tudi hrane in pijače ne. Po vztrajanju na barikadah so jim sčasoma pripadniki TO na barikade nastavljali hrano in pijačo. Po navadi so bili to sendviči, konzerve, gazirane pijače in voda. Ko so se umaknili, so dobili nalogo, da vse to prenesejo z barikad v enoto. Bili so utrujeni, zmedeni, lačni in prestrašeni. Počivali so v vozilih, pod njimi ali v bližini (Skedelj, 2012, str. 38–39).

Slika 9: Blokada kolone 4. oklepne brigade na Medvedjeku
(Vir: e-enciklopedija slovenske osamosvojitve, državnosti in ustavnosti, 2025)

4.4.4 13. korpus

Močnejše enote reškega korpusa, ki so prihajale iz Ilirske Bistrice, so brez večjih težav zavzele mejne prehode z Italijo na območju med Sežano in Novo Gorico. Čeprav so te akcije glede na širšo situacijo imele omejen pomen, so bile koristne predvsem za poveljstvo JLA. Poveljniki so namreč lahko poročali o uspešno in hitro izvedeni nalogi, kar je bilo še posebej pomembno, ker je potekala brez izgub (Špegelj, 2001, str. 231).

Uspešna zavzetja mejnih prehodov z Avstrijo so v Generalštabu JLA povzročila navdušenje in praznovanje. Medtem so bili v poveljstvu 5. armadnega območja v Zagrebu precej bolj zadržani, saj so poveljstva enot JLA na območju Slovenije vse bolj prevevali občutki poraza. Zavedali so se, da njihove enote zunaj vojašnic ostajajo brez osnovnih oskrbovalnih sredstev, kot so gorivo, voda in hrana (Špegelj, 2001, str. 231).

Kasnejši potek dogodkov na območju delovanja enot 13. korpusa je privedel do spopadov in pogajanj. Na Fernetičih so se ta zaključila z dogovorom o umiku enot JLA, pod pogojem, da TO omogoči dostop vlačilcu za odvoz poškodovanega tanka (Švajncer, 1993, str. 102). Iz tega lahko sklepamo, da enote JLA pred tem niso imele možnosti ali ustrezne pripravljenosti za izvedbo evakuacije tanka, kar kaže na pomanjkljivosti v oskrbovalnem sistemu.

Slika 10: Predaja vojakov JLA v Rožni dolini
(Vir: Primorske novice, 2021)

5 VLOGA MEDNARODNE SKUPNOSTI IN VPLIV EMBARGA NA OBOROŽEVANJE

Mednarodna skupnost je imela v času slovenske osamosvojitvene vojne leta 1991 in tudi pred tem ključno, a pogosto omejeno vlogo. Vloga velikih sil, mednarodnih organizacij in uvedba embarga na orožje sta močno vplivali na potek dogodkov, predvsem pa na možnosti Slovenije za krepitev svojih obrambnih sposobnosti.

5.1 Odzivi mednarodne skupnosti

Zahodne demokracije sprva niso pravilno ocenile rušilne moči srbskega nacionalizma, čeprav je mednarodni tisk nanjo že dolgo opozarjal. Temu se je pridružil še strah pred »domino« učinkom, da bi razpad Jugoslavije povzročil splošne nestabilnosti in separatistične težnje v nekaterih drugih zahodnih državah, predvsem pa v Sovjetski zvezi. Države, ki so najodločneje zagovarjale jugoslovansko celovitost, Francija, Španija, Velika Britanija in Italija, so poleg tega same imele težave z bolj ali manj nasilnimi separatističnimi gibanji. Celovitost Jugoslavije je zagovarjala tudi ZDA, ki je v Slobodanu Miloševiću videla novega Tita, sposobnega rešiti nemirno balkansko državo pred anarhijo. Še 9. maja 1991 je State Department¹¹ ugotavljal, da je JLA dejavnik stabilnosti in miru v Jugoslaviji. Enakega mnenja je bila Evropska skupnost,¹² ki je preko svojih diplomatov podpirala Miloševićevo politiko. Bolj, ko se je bližal 25. junij 1991, burnejši so bili odzivi uglednih zahodnih državnikov, da ne bodo priznali suverenosti Slovenije (Pirjevec, 1995, str. 424–425).

Po plebiscitarno izglasovani odločitvi za samostojno Slovenijo so začela iz tujine prihajati resna svarila o odhodu iz Jugoslavije, saj v primeru odziva JLA zagotovila o varstvu in posredovanju drugih evropskih držav ni bilo. Tudi stališče NATA glede Slovenije in Jugoslavije se ni razlikovalo od stališča zahoda, čeprav je NATO označeval Balkan in Jugoslavijo za še posebno nestabilno območje, saj so bile tamkajšnje razmere čedalje pogostejše na dnevnem redu političnega komiteja NATA (Janša, 1992, str. 96–97).

5.2 Posredovanje evropske diplomacije

Po začetku oboroženih spopadov je dejstvo, da je prvič po letu 1945 v srcu Evrope izbruhnilo vojno stanje, presunilo in zaskrbelo po malem vse. Evropski in ameriški

¹¹ Zunanje ministrstvo ZDA, odgovorno za oblikovanje in izvajanje ameriške zunanje politike ter diplomatske odnose z drugimi državami.

¹² Gospodarska in politična unija evropskih držav, predhodnica današnje Evropske unije, ustanovljena za spodbujanje gospodarskega sodelovanja in miru.

politiki so se kmalu prilagodili novim razmeram ter obsodili uporabo sile. Soočili sta se dve nasprotni tezi, in sicer, načelo nedotakljivosti meja in ohranitev celovitosti Jugoslavije ter na drugi strani pravica do samoodločbe narodov in s tem priznanje legitimnosti slovenske osamosvojitve. V prvem trenutku je evropska politika zagovarjala prvo tezo in poskušala s pomočjo treh evropskih zunanjih ministrov (nizozemskega, luksemburškega in italijanskega, t. i. »trojka«) pred razpadom rešiti državo, ki ji ni bilo več pomoči. JLA kljub večkratni razglasitvi prekinitve ognja s strani zvezne vlade tega ni upoštevala. Šele 7. julija, ko je postalo jasno, da se tudi Slovenija ne bo uklonila, je bila na Brionih pod pritiskom »trojke« podpisana deklaracija o miroljubni rešitvi jugoslovanske krize (Pirjevec, 1995, str. 426–427).

5.3 Vpliv embarga na slovensko obrambno strategijo

Julija 1991 so Združene države Amerike in Evropska skupnost uvedle embargo¹³ na izvoz in uvoz orožja v Jugoslavijo. Temu se je s sprejetjem resolucije 713 dne 25. septembra 1991 pridružila tudi OZN¹⁴ (Organizacija združenih narodov) in z njo skušala umiriti napetosti med akterji oboroženih spopadov. Embargo Slovenije ni zadeval, saj se je oboroženi spopad na njenem ozemlju dokaj hitro končal, pa tudi enote JLA so Slovenijo zapustile.

Zaradi ogroženosti državne suverenosti Slovenije, da se oboroženi spopad iz Hrvaške ter Bosne in Hercegovine lahko hitro znova razširi na slovensko ozemlje, se je Slovenija tudi po koncu vojne intenzivno oboroževala. Leta 1993 je bil sprejet zakon o zunanjetrgovinskem poslovanju, ki je v 8. členu določil, da se izvoz in uvoz orožja lahko opravljata na podlagi dovoljenj, orožje, ki so ga slovenske oborožene sile izločile iz uporabe, pa se lahko prodaja tudi drugim republikam nekdanje Jugoslavije, zlasti Hrvaški ter Bosni in Hercegovini, saj je bilo to v strateškem obrambnem interesu države in ministrstva za obrambo. Zakonsko določilo je v tem smislu tudi dovoljevalo prevoz orožja preko državne meje. Vojna se je na Hrvaškem ter v Bosni in Hercegovini končala šele z Daytonskim sporazumom¹⁵ leta 1995 (gov.si).

¹³ Uradna prepoved trgovanja ali gospodarskih stikov z določeno državo, običajno zaradi političnih ali varnostnih razlogov.

¹⁴ Mednarodna organizacija, ustanovljena leta 1945, namenjena ohranjanju miru, varnosti in spodbujanju mednarodnega sodelovanja.

¹⁵ Mirovni sporazum, podpisan decembra leta 1995 v Parizu, podpisniki Alija Izetbegović – predsednik Predsedstva Bosne in Hercegovine, Franjo Tuđman – predsednik Hrvaške, Slobodan Milošević – predsednik Srbije (v imenu Zvezne republike Jugoslavije) ter mednarodni voditelji Bill Clinton – predsednik Združenih držav Amerike, John Major – predsednik vlade Združenega kraljestva, Jacques Chirac – predsednik Francije, Helmut Kohl – kancler Nemčije in Viktor Černomirdin – predsednik vlade Rusije.

6 ZAKLJUČKI

V diplomskem delu smo raziskali vojaško logistiko med vojno za Slovenijo leta 1991, pri čemer smo posebno pozornost namenili primerjavi logističnih sistemov TO in JLA. Na začetku smo opredelili problem, povezan s ključnim vprašanjem, kako sta se logistična sistema obeh strani razlikovala v zasnovi, izvedbi in učinkovitosti ter kakšen vpliv je imela logistika na potek vojne.

Na podlagi zastavljenih ciljev diplomskega dela smo proučili ključne elemente vojaške logistike, vezane na oborožitev, strelivo, ostala materialna sredstva, medicinsko zagotovitev, zagotovitev, oskrbovanje s hrano in vodo ter podporo civilnega prebivalstva. S tem smo želeli doseči celovit vpogled v logistične mehanizme, ki so v kriznih razmerah odločilno vplivali na uspeh ali neuspeh posamezne strani.

Pri raziskovanju smo upoštevali določene predpostavke in omejitve. Zavestno smo se omejili na analizo obdobja desetdnevne vojne, pri čemer nismo v celoti obravnavali širših logističnih sistemov JLA v ostalih republikah nekdanje Jugoslavije. Prav tako smo se zavedali omejitev v dostopu do nekaterih primarnih arhivskih virov, kar smo nadomestili z analizo strokovne literature in dokumentarnega gradiva.

Z izvedeno analizo ugotavljamo, da je TO kljub pomanjkanju materialnih sredstev uspelo razviti učinkovito, prilagodljivo in decentralizirano logistično podporo. Nasprotno pa je JLA pokazala, da njen sistem v razmerah hitrega in nepredvidljivega spopada ni bil kos logističnim izzivom. Naše ugotovitve potrjujejo, da je prav organizirana logistika v veliki meri prispevala k uspehu slovenskih sil v boju za samostojnost.

S tem smo dosegli glavni namen našega diplomskega dela, in sicer prispevati k boljšemu razumevanju pomena logistike v vojaških operacijah ter pokazati, da lahko inovativnost, prilagodljivost in sodelovanje civilne sfere ključno vplivajo na izid tudi neenakih spopadov.

7 LITERATURA IN VIRI

Digitalizirana kulturna dediščina slovenskih pokrajin (2021). *Osamosvojitvena vojna*. Pridobljeno 27. 4. 2025 z naslova <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/osamosvojitvena-vojna-2/>.

Gov.si (2021). *25. septembra je neodvisnost Slovenije priznala Estonija*. Pridobljeno 6. 5. 2025 z naslova <https://www.gov.si/novice/2021-09-25-25-9-1991-25-septembra-je-neodvisnost-slovenije-priznala-estonija/>.

E-enciklopedija slovenske osamosvojitve, državnosti in ustavnosti (2025). *Brnik, bojni spopad*. Pridobljeno 5. 5. 2025 z naslova <https://enciklopedija-osamosvojitve.si/clanek/brnik-bojni-spopad/>.

E-enciklopedija slovenske osamosvojitve, državnosti in ustavnosti (2025). *Medvedjek, bojni spopad*. Pridobljeno 5. 5. 2025 z naslova <https://enciklopedija-osamosvojitve.si/clanek/medvedjek-bojni-spopad/>.

Janša, J. (1992). *Premiki*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Jambrek, P. (2018). *Ustanovitev Slovenije*. Ljubljana: Nova univerza, Evropska pravna fakulteta: Inštitut Nove revije, zavod za humanistiko.

Kladnik, T. idr. (2011). *Vojaška obramba Slovenije 1990-1991*. Ljubljana: Defensor.

Kolšek, K. (2001). *Spomini na začetek oboroženega spopada v Jugoslaviji 1991*. Maribor: Obzorja.

Marković, Z. (2007). *Jugoslovanska ljudska armada*. Ljubljana: Defensor.

Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije. (1990–1991). *Interna poročila in dokumentacija o obrambnih pripravah*. Ljubljana: MORS.

Pirjevec, J. (1995). *Jugoslavija*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Primorske novice (2021). *Rožno dolino 1991 je težko razumeti*. Pridobljeno 28. 4. 2025 z naslova <https://primorske.svet24.si/2021/06/24/rozno-dolino-1991-je-tezko-razumeti>.

RTV Slovenija. (2016). *Vojan za slovenijo* (dokumentarni film). Ljubljana: Radiotelevizija Slovenija.

RTV Slovenija. (2020). *Latentna vojna* (dokumentarni film). Ljubljana: Radiotelevizija Slovenija.

Savezni sekretariat za narodnu odbranu (1990). *Pravilo: Pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga u ratu*, 1990. Beograd.

Savezni sekretariat za narodnu odbranu (1990). *Pravilo: Pozadinsko obezbeđenje oružanih snaga u miru*, 1990. Beograd.

Savezni sekretariat za narodnu odbranu (1986). *Pravilo: Pozadinske jedinice taktičkih jedinica kopnene vojske*. Beograd.

Slapar, J. Idr. (2004). *Vojaška zgodovina, št. 2*. Ljubljana: Generalštab Slovenske vojske, Maribor: Vojaški muzej Slovenske vojske.

Škedelj, M. (2010). *Logistična oskrba jugoslovanske ljudske armade med slovensko osamosvojitveno vojno, Diplomsko delo*. Maribor: Višja prometna šola.

Švajcner, J. (1993). *Obranili domovino*. Ljubljana: Viharnik.

Vouri, J. (2009). *Logistika v vojni za Slovenijo, Diplomsko delo*. Ljubljana: UL, Fakulteta za družbene vede.

Wikipedia (2024). SAR 80. Pridobljeno 27. 4. 2025 z naslova https://sl.wikipedia.org/wiki/SAR_80.

Zavod republike slovenije za šolstvo (2008). Raziskovalni projekt Osamosvojitve Slovenije. Pridobljeno 26. 4. 2025 z naslova https://www.zrss.si/gradivozauciteljzgodovine/Raziskovalni_projekt_Osamosvojitve_SLO.